

לקחה משוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'שוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת שמות התשס"ו

4:31	הדלקת נרות שבת ניו יורק
6:02	מוצאי שבת
9:07	מוק"ש מג"א
9:43	מוק"ש גר"א
12:05	חצות

שבת מברכין הרש שבמ
המולד: ליל שישי שעה 10 33 דקות 10 חלקים
ר"ח ביום שבת קדש

פנינים לפרשה

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" (א, א)

מדוע נקט הכתוב לשון הווה "הבאים" ולא "אשר באו" לשון עבר וכן בהפטרות – הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, ופרש"י שהכוונה לבאים מצרימה. והענין בזה שבני ישראל החזיקו את עצמם במשך כל גלותם כאילו רק עכשיו הם "באים" למצרים והם כל הזמן "ירוקים" וזה הביאם שלא לשנות את שם, לשונם ולבושם, שע"ז אומר המדרש שבשביל זה נגאלו, ואף שענינים אלו אינם עיקריים אפילו ביחס לשמירת הקלה שבמצוות מ"מ הם היו מעצור בפני התבוללות, ולכן לא כתוב "בזכות ג' דברים" שאין אלו זכויות, אלא כתוב "בשביל ג' דברים".

"אשר לא ידע את יוסף" (א, ח)

אילו היה פרעה זוכר את גלגוליו של יוסף שדווקא האמצעים שהופעלו עליו לרעתו ע"י אחיו וע"י פוטיפר, הם נהפכו עליו לטובה והביאו למלכות היה פרעה מבין שמאמציו לשעבד את עם ישראל יכולים להביאם לגאולה כפי שהיה לבסוף ששמע א-לקים את נאקתם מתוך העבודה.

"הבה נתחכמה לו" (א, ט)

בדרך החידוד אפשר לומר דהנה רש"י בפרשת וארא, (ו, טז) אומר" למה נימנו שנותיו של לוי – להודיע כמה ימי השעבוד, שכל זמן שאחד מן השבטים קיים לא היה שיעבוד, ולוי האריך ימים על כולם.

בבוא לוי למצרים היה בן מ"ג שנים (ע"יין אבן עזרא שמות ב, ב) וימי שנותיו היו קל"ז שנים. נמצא שחי במצרים צ"ד שנים. בני"י היו במצרים רד"ו שנים ומכאן שממיתת לוי עד יציאת מצרים היו קט"ז שנים. והנה בצאת בני"י מצרים היה משה בן שמונים שנה, ואם כן ממיתת לוי עד לידת משה היו ל"ו שנים. ובמדרש רבה (שמות א, כ) מובא שהתחכמות המצרים על בני"י היתה רק עד יום לידת משה. והוא שנאמר; הבה נתחכמה לו" – ל"ו שנים. (הרב פנחס אליהו אב"ד לטומיסק)

"וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" (א, יב)

איתא במדרש: "... שהיו נותנים משא גדול על קטן וקטן על גדול. משא איש על אשה ומשא אשה על איש".

ולכאורה קשה בשלמא משא גדול על קטן או משא איש על אשה מובן שיש בזה עינוי אך משא קטן על גדול או משא אשה על איש איזה עינוי יש בזה? וי"ל שהמצרים היו קוצבים לכל אחד מספר שווה של לבנים בין לקטן ובין לגדול בין איש ובין אשה אלא שעל הקטן ועל האשה ציוו לשאת את הלבנים בבת אחת כמו שגדול נושא וזאת על מנת להכביד עליהם ועל הגדולים ציוו לשאת כל פעם כמות קטנה כמו היכולת של קטן ואשה וזאת בכדי שלא יוכלו לשאת בפעם אחת הכל ולנוח אח"כ.

(פרדס יוסף)

"וימררו את חייהם בעבודה קשה" (א, יז)

בגלל קושי השעבוד שהו ישראל במצרים רק מאתיים ועשר שנים ולא ארבע מאות, כפי המובא בספרים, אומר ה"חכם צבי" שהדבר רמזו בטעמים של פסוק זה שפותחים ב"קדמא ואזלא" ללמדך שבגלל הקושי והמרירות קדמה הגאולה ובאה טרם זמנה. וסימן לדבר: "קדמא ואזלא" בגימטריא 190 – שהחסירו שנים אלו מתוך ארבע מאות והיו במצרים רק 210 שנים.

"וראיתן על האבנים" (א, טז)

ג' פעמים מופיעה תיבת "וראיתם" במסורה בתורה: "וראיתן על האבנים", "וראיתם את הארץ", "וראיתם אותו וזכרתם". ואפשר שמרומז בזה מאמרו של עקביא בן מהללאל "הסתכל בשלשה דברים וגו'", דע מאין באת – "וראיתן על האבנים". ולאן אתה הולך – "וראיתם את הארץ", ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון – "וראיתם אותו וזכרתם".

(ר' שמלקה מניקלשבורג)

"אשר שם האחת שפרה" (א, טח)

פרש"י על שם שמשפרת את הוולד. ומקשים בשם ר' ירוחם ממיר זצ"ל איזו גדולה יש כאן כל מילדת עושה כן שזאת אומנותה. ומתוך שאם אדם עושה דבר מתוך מטרת חסד כדי להטיב, נקבע על המעשה שם חסד, אע"פ שהוא מקבל שכר עבור עבודתו.

"ויקרא מלך מצרים למילדות ויאמר להן מדוע עשיתן הדבר הזה ותחין את הילדים ותאמרנה המילדות אל פרעה כי לא כנשים המצריות העבריות כי חיות הנה בטרם תבא אלהן המילדת וילדו" (א, יח-יט)

ולכאורה קשה מהי התשובה שענו המילדות לפרעה והלא היו יכולות להרוג את הילדים אף אחר שנולדו? ומתוך הגר"א שפרעה לא רצה לגזור על מעשה כה נפשע – להרוג ילדים בלא

משפט כי פחד שאם ינהיג מלכותו בלא משפט אזי תתרחש מרידה כנגדו ולכן אמר למילדות "וראיתם על האבנים וכו'" ומובא במדרש שנתן להם סימן שידעו אם הוולד העומד לצאת לאויר העולם הינו זכר או נקבה ורצה פרעה שהמילדות יהרגו את הזכרים לפני לידתם בכדי שיראה כאילו נולד טיטוק מת ועל זה ענו המילדות שהנשים העבריות יולדות לפני שהמילדות עצמן באות ואז כבר א"י"א להרוג את הילדים שהרי זה אינו מדרכי המשפט.

"ויחיה כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים" (א, כא)

פירושו, ה' עשה להם בתים בתי כהונה ולויה ומלכות שקרויים בתים (רש"י). ומקשה הגר"א מישקובסקי זצ"ל שיצא מיוכבד גם תורה שהרי משה רבינו הוא שקיבל את התורה ומסרה לעם ישראל וכתר תורה יותר חשוב מכתר מלכות וכתר כהונה א"כ למה פירש רש"י שהבתים הם בתי כהונה לוייה ומלכות ולא בתי תורה?

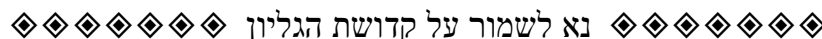
אלא שהמובן בית הוא מה שיש לאדם שהוא חלק מעצמותו ולכן הוא מוריש לבניו ואכן כהונה ולויה ומלכות עוברים מאב לבנו בירושה אבל בתורה כתוב התקן עצמן ללמוד תורה שאינה ירושה לך, ולכן היות שכתוב ויעש להם בתים הבין רש"י שאיננו כולל זכות התורה, שזה אין האדם זוכה לבנו. (לקח טוב)

"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לווי" (א, כב)

רש"י: "פרוש היה ממנה מפני גזרת פרעה והחזירה ועשה בה ליקוחין שניים". ולכאורה יש לעיין מנין זאת לרש"י וי"ל שהוקשה לרש"י שהיה לתורה לכתוב "וילך איש לווי" והמילה "מבית" מיותרת וכן קשה שהרי לא מוזכר בתורה מאין בא ולהיכן הלך?

אלא כך הוא הסברם של דברים: שהרי מצונו לשון הליכה בגירושין שנאמר "והלכה והיתה לאיש אחר" וכן ידוע שאשתו של אדם נקראת "ביתו" וכן ש"לווי" הוא לשון חיבור בין איש לאשה וכמו שמצינו בלאה שאמרה "הפעם ילווה אישי אלי" וא"כ זהו אפוא בלאור הפסוק: "וילך" שהלך דהיינו גירש. "מבית לווי" גירש את אשתו שהיא ביתו והוא עד עכשיו היה לה ל"לווי". ואח"כ חזר "ויקח" – עשה בה לקוחין דהיינו קידושין "בת לווי" והפכה לביתו דהיינו אשתו וחזר ונעשה לה ללויה.

(כלי יקר)

"ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתיהו" (ב, ט)
מדוע בחרה התורה שם שנתנה בת פרעה למשה? ועוד על פי הטעם שאמרה היתה צריכה לקרוא לו משה (נפעל). מפרש הספורנו: משה – ממלט ומושה אחרים מצרה. שהבינה בת פרעה שאם קרה לילד עברי זה נס גדול שניצל ועוד דוקא ע"י בת פרעה, על כרחך שזו גזירת הקב"ה כדי שיוכל למלט הוא את האחרים.

"והנה נער בוכה... ותאמר מילדי העברים זה" (ב, ח)
וכי זו מנין לה?
אלא – הסביר רבי מרדכי-חיים מסלונים – מבכייתו של משה הכירה שהיתה בכיה יהודית, רוויה תקוה, ולא בכי רווי יאוש, בכיים של גויים....

"וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות" (ב, ז)
"מלמד שהחזירנו על מצריות הרבה לינק ולא ינק לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה" (רש"י)
הרמב"ם פסק להלכה שחלב אשה מצרית כשר כחלב ישראלית, ואע"פ כן אין להניק תינוק מן המצרית אם אפשר בישראלית, משום "שחלב עובדת כוכבים מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע" (נ"ד סי' פא ס"ז). המקור לדין זה הובא בביאור הגר"א בשם הרשב"א, שהוא ממש רבינו שסירב לינוק מן המצריות. ולכאורה הדבר תמוה, שהרי הוא סירב אך משום "שהיה עתיד לדבר עם השכינה" – כלשון חז"ל, ומנין שכן הוא אצל כל אחד מישראל?
אלא, מבואר יסוד נכבד בחינוך. כיון שלכל ילד מישראל יש סיכוי להיות מדבר עם השכינה, צריך שחינוך כל ילד כזה אכן יהיה מושתת על מדרגה זו של "עתיד לדבר עם השכינה". (רבי יעקב קמנצקי)

"ויגדל משה ויצא אל אחיו, וירא בסבלותם" (ב, יא)
אומר הרב מרדכי-חיים שאין הפסוק מדבר רק על היציאה הפיזית, ללכת לראות את אחיו, אלא כוונת הכתוב אף על התעוררות הנפש להיות יחד עם אחיו בצרתם כלשון הכתוב: "נפשי יצאה בדברו" (שיר השירים ה'). ועל כן דרשו חז"ל בהמשך הפסוק "וירא בסבלותם" – שנתן עינו ולבו להיות מיצר עליהם ואמרו חז"ל על הפסוק "ויגדל משה" – שמשה רבינו התגדל בכך שיצא אל אחיו וראה בסבלותם ובזכות זאת התמנה להיות גואלם של ישראל. (תפארת שלמה)

"וירא כי איש ויך את המצרי" (ב, יב)
(רש"י).
ואינו מובן, אם נתחייב המצרי מיתה מה איכפת לו למשה אם עתיד לצאת ממנו איש שיתגייר?
רש"י אמר להן (פסוק יד) שמשה הרגו בשם המפורש. מדוע? את טעם הדבר נמצא במה שפסק הרמב"ם (פ"י מהל' מלכים ה"ו) שעכו"ם שהכה איש ישראל ואף שחבל בו קלות בלבד, חייב מיתה אבל אינו נהרג. כלומר, שחייב מיתה בידי שמים. לכך הרג את המצרי בשם המפורש, שכן זוהי מיתה בידי שמים. מעתה מובן גם מדוע התחשב בעתידו של המצרי, כי במיתה בידי שמים אכן יש מקום לחשבונות עתידיים, ואם אך

עתיד לצאת ממנו אדם שיתגייר שוב אינו יכול להמיתו.

"ויפן כה וכה וירא כי איש ויך את המצרי וישק ויטמנהו בחול" (ב, יג)
משה היה מודע לכך שהוא מסכן את חייו במצרים, עד שאפשר כי לבסוף יאלץ לברוח על נפשו. משום כך הרי פנה כה וכה לראות אם מישהו מגלה אותו בשעת מעשה. האם כמי שהיה מיועד להנהיג את ישראל ולגאלם מן הגלות, לא היה עדיף שיבלג על מעשה המצרי ולא יסכן עצמו, וכך היה יכול להטיב עם ישראל.
ברם, חשבונות שכאלה של דאגה למען כלל ישראל ככל שיהיו צודקים ונכונים, אבל באותו רגע שמשה רבינו עומד ומביט על הכאת יהודי בידי מצרי, והוא אינו קם להגיב תיכף על אתר, שוב אינו בבחינת "משה רבינו", על כל המשתמע מכך, את כל דרגתו ומעלתו היה מפסיד בשתיקה זו.

"והלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי" (ב, יד)
ואמנם כך הוה – אומר ה"שפת אמת" – שעל ידי אמירת משה רבינו ירדו דתן ואבירם חיים שאולה יחד עם כל עדת קורח....
חתנו רבי חנוך-צבי מבנדין הוסיף: מה במצרי כתוב "ויטמנהו בחול", אף הם פתחה האדמה פיה ותבלעם....

"וירא אל בנותיו" (ב, טו)
אדם המסוגל לחרף נפשו למען נרדפים ומעונים ולהצילם ודאי איננו מצרי רגיל על אף מראהו המעיד על כך. מצרי כזה יש לחפשו ולהתבונן בו בהתפעלות ופליאה.

"ותלד בן ויקרא שמו גרשום כי אמר גר הייתי בארץ נוכריה" (ב, טז)
ולכאורה הרי ארץ הולדת משה היתה מצרים ועל כן מדין הוא "הארץ נוכריה" ולמה אם כן אמר בלשון עבר "הייתי" בארץ נוכריה והלא כעת במדין הוא בארץ נוכריה והיה אפוא צריך לומר "כי גר אנכי בארץ נוכריה"? וי"ל שכ"ז שאדם קורא לארץ שאינה ארץ מולדתו – ארץ נוכריה זה דווקא כאשר מתגעגע הוא למקומו הקודם ורוצה לחזור לארץ מולדתו וזאת על אף שטוב לו במקומו הנוכחי אבל משה רבינו שהיה נרדף במצרים ע"י פרעה ועבדיו ומאידך גיסא במדין הגיע הוא אל המנוחה והנחלה ושם אף נשא אשה אם כן לגביו ארץ מצרים על אף שהיא ארץ מולדתו בכל זאת לארץ נוכריה תחשב:.. (שיר מעון)

"ויראנו בני ישראל" (ב, טז)
בתחילה היו בני ישראל שקועים כל כך בגלות עד שלא הרגישו כלל את הגלות ברם עתה שהתחילו כבר להתגלות ניצני גאולה באו לידי הרגשת הגלות ואז נאנחו. (חידושי הר"ם)

"וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו" (ב, טז)
כל עוד המלך חי, קיוו ישראל שכאשר ימות הוא יקום אחריו מלך פחות גרוע ממנו, ויטב להם. אך משמת המלך וראו כי נכזבו, וכי יורשו רע כמוהו, אבדה תקוותם, ומיד "ויראנו... ויזעקו". (רבי איצלה מוולוז'ין)

"וירא כי איש ויך את המצרי" (שם)
כי איש איש – אבל מלאכים ראה. (מדרש)
משה התבונן בעצמו – אומר המלבי"ם – וראה כי הוא מופשט כליל מן החומר האנושי, אין לו שום פניות אנושיות, אין בו אף שמץ של "איש" והוא במדרגה אחת עם מלאכים שאין להם רק רצון קונם. רק אז השתמש בכח הרוחני שלו, והרג את המצרי, בשם המפורש....

"ומשה היה רעה את צאן גוגי ויבא אל הר האלקים חרבה" (ג, א)
ובתרגום אונקלוס: "ודבר ית ענא לבתר שפר רעיא". ויש לבאר מדוע הוסיף כאן האונקלוס "שפר רעיא" (מרעה טוב)? ויש לפרש עפ"י דאיתא במסכת בבא מציעא שאם רועה העלה את הבהמה לראשי צוקים – חייב אבל אם היה שם מרעה שמן וטוב – פטור משום שעשה זאת לטובת הבהמה. והנה איתא בחז"ל "הר האלקים חרבה" – שההר היה חד כחרב, וא"כ היה קשה לאונקלוס היאך הנהיג משה את הצאן להר חד הרי הוא כרועה שהעלה לראשי צוקים? ולכן פירש שהיה זה "שפר רעיא" היינו למרעה שמן וטוב.

"ומשה היה רועה" (ג, א)
היה משה רץ אחרי שה שתעה מן העדר, עד שמצאה והחזירה בשלום. (מדרש)
והלא בינתיים סיכן משה את כל העדר כולו והניחו הפקדי – שאל רבי דובר קאליש מסקרנסקי-לויביץ'. משום מה עזב הכל ועמל להחזיר שה בודד?
השיב:

שידע משה רבינו, כי עזיבת שה בודד עלולה לגרום לפירוד בכל העדר. ולא השה הבודד אשם בכך, שתעה בדרכו, אלא הרועה...
הוא ידע גם, כי העדר בשלימות לא אונה לו כל רע, כח הצוותא יעמוד להם, לא כן השה הבודד – לו ורק לו צפויה הסכנה....

"מדוע לא יבער הסנה" (ג, א)
משה התפלא מאד, איך לא יבער הסנה הוא הגוף, מפחד ה' ומהדר גאונו. (הרי"ם מקוברין)

"וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה" (ג, ז)
לא נאמר שהשכינה ירדה על הסנה לדבר עם משה, כי אם "ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה". כי אכן "מלא כל הארץ כבודו", הקב"ה נמצא בכל מקום בעולם, רק שענינו אטומות מראות. אלא כיון שראה הקב"ה כי משה סר לראות, כלומר שעשה את ההכנה המתאימה לעלות בדרכו ולהתקרב, וכי הוא מוכן ומזומן למעמד, מיד זכה ש"ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה".

לא פעם תמהים אנו מדוע איננו זוכים לחזות בנסים גלויים כאבותינו. ברם, מהו נס, שהשכינה מתלבשת ומגלה עצמה בתוך דבר מן הטבע אשר איש המעלה יכול לראותה ולהכיר בה. כיון שכך, אם אך נרים אפוא את עצמנו מעט מעל החומריות, ממילא נראה נסים כל העת. הוי אומר, במקום שבוא אנחנו בדרישה שהשכינה תרד להתגלות בתוך הטבע, יותר אנו צריכים לדרוש מעצמנו להתעלות ולהתרומם, ואז אז נראה

בעינינו נסים על כל צעד ושעל.
(מפי רבי יוסף ליב גנדיק)

"ויואמר משה.. מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא.. ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך" (ג, יא)

בפרש"י ובשאר מפרשי התורה עמדו לבאר טענת משה לקב"ה ותשובתו אליו. ואפשר לבאר: דטענת משה שסירב לקבל את השליחות היתה משום שהקב"ה אמר לאברהם אבינו "וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי". היינו הקב"ה בכבודו ובעצמו, וזהו שאמר משה "מי אנכי כי אלך" – הלא אתה אמרת "דן אנכי" וכי אני במקום "האנכי"? אמנם איתא ד"כל הנביאים נתנבאו בכה אמר ה' ומשה רבינו התנבא בזה הדבר" והיינו שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה, ודבריו הם ממש כדברי השכינה בעצמה. וזהו שהשיב לו הקב"ה: "כי אהיה עמך" ואתה שלוחי כמותי והראיה: "וזה לך האות" – כלומר שאתה מתנבא ב"זה הדבר" והוא משום ששכינה מדברת מתוך גרונו וא"כ "אנכי שלחתיך" וכשאתה הולך זה כמו "אנוכי" (מאמרי אברהם)

"וואני ידעתי כי לא יתן אתכם" (ג, יט)
על פי מה שכתב הרמב"ם (ה' תשובה פ"ח) שדיעה ובחירה הם לכאורה שני הפכים אך השי"ת שמו ודעתו אחד ואין דעתו של אדם יכולה להשיג ולמצוא דעתו של בורא וזה שאמר כאן "ידעתי" דמצידיעה לא אתכם ולא מצד בחירה וזהו "וואני" רק הקב"ה יכול לדעת זאת. (רבי זאב סולוביצקי)

"וושאלה אשה משכנתה כלי כסף וכלי זהב ושמות ושמתם על בניכם ועל בנותיכם" (ג, כב)

ואם תאמר לשם מה יש צורך לתורה לפרש לבני ישראל מה יעשו עם השמלות? מסביר הכלי יקר שהמצריים נתנו שמלותיהם לבני ישראל דוקא ברצון היות שהיו מתים בכל בית וחשבו המצרים שבגלל מחלה מתו, ואם יתנו בגדיהם לבני ישראל וילבשו אותם תדבק גם בהם המחלה, לכן באה התורה בהבטחה לבני ישראל שאין להם לחשוש ממחלה מדבקת בבגדי המצרים ומותר להם להלבישם אפילו על ילדיהם.

"ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי"

ולכאורה מנין לו למשה לעורר חשד וספק שבני ישראל לא יאמינו? אלא, ידע משה שגלות מצרים היא שורש הגלויות הבאות, וגאולת מצרים היא שורש הגאולות הבאות. רצה משה לסלול דרך ולהבטיח שבני ישראל ייגאלו בעתיד אפילו בשעה שלא יהיו חזקים באמונתם. הוא ביקש אפוא לשמוע כי יצווה ה' אותו ללכת לגאול אותם אפילו שיהיו במדרגת "והן לא יאמינו לי". (שפת אמת)

"ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי"

ומיד אחריו נאמר: מה זה בידך ויאמר משה.. וישליכהו ארצה ויהי לנחש. אומר רש"י שרמו לו הקב"ה שסיפר לשון הרע על ישראל כאשר אמר "והן לא יאמינו לי" ותפש אומנותו של נחש.

שאלת השאלה וכי משה רבינו לא היה צריך להעלות לפני הקב"ה את חששו שמא לא יאמינו לו. מבאר רבי אליהו שיי"ק שיעקר הקפידא על משה רבינו שאמר לשון ודאי "והן לא יאמינו", והיה צריך לומר לשון ספק, שמא לא יאמינו או פן לא יאמינו. ולפי זה מבואר מדרש חז"ל: בשעת פטירתו של משה רבינו אמר לו הקב"ה "הן קרבו ימך" אמר לו משה ב"הן" קלסתיך שנאמר: "הן לה' השמים ושמי השמים וב"הן" אתה משיב לי? אמר לו הקב"ה גם אתה אמרת "הן" – "והן לא יאמינו לי". ע"כ.

באר הדבר שהקב"ה אמר למשה "הן קרבו ימך" בלשון ודאי, ועל כך התפלא משה מדוע הוחלט הדבר. אמר לו הקב"ה אף אתה אמרת בלשון החלטית "והן" לא יאמינו לי". וכבר לימדנו חז"ל שלעולם ירגיל אדם את לשונו לומר בלשון שמא פן יתבדה.

(מובא ב"חיפץ חיים")

"וראך ושמת בלבו"

ובמדרש רבה מובא שאילו ידע אהרן שהכתוב יעיד עליו ששמת בלבו היה יוצא לקראתו בתופים ובמחולות מקשים העולם מדוע באמת לא יצא לקראתו בתופים ובמחולות להראות את שמחתו על שוב משה? אלא שאהרן, שהיה סמל של לב טוב "אוהב שלום ורודף שלום", השמחה על בא משה היתה אצלו טבעית ומובנת מאליה, אע"פ שזה עלול לסכן את מעמדו בעיני העם. והוא הבין שכולם יודעים ומבינים שכך צריך לשמוח בטובת השני אע"פ שזה עלול לגרע אצלו, וא"צ לפרסם זאת. (מאמרי ישראל)

"וילך ויפגשוהו בהר האלקים וישק לו"

מסביר הרמב"ן וישק לו: אהרן נשק למשה כי משה מענותותו נהג כבוד באחיו הגדול, ולכן לא אמר שנשקו איש לאחיו. הספורנו מסביר על אותו פסוק וישק לו כמנשק דבר קדוש.

ר' ירוחם ממיר היה רגיל לומר שאצל אדם גדול אין דברים קטנים. והגר"ח שמואלביץ היה מוסיף כי לא המעשה מגדיר את האדם, אלא האדם מגדיר את מעשיו, ז"א שלא נוכל לדעת כמה גדול האדם על ידי מעשיו, אלא להיפך, אם מכירים אדם גדול אז אפשר להעריך את גדלות מעשיו, מדברי הרמב"ן והספורנו כאן יש ראייה לדבריהם, שבלי זה איך הבין הרמב"ן שאהרן הוא המנשק ולא משה, אלא שהבין גדולת מדת ענותותו של משה. ואיך הבין הספורנו שנשקו כמנשק דבר קודש, מפני שהבין גדולת קדושתו של אהרן, כ"ל.

"בני בכורי ישראל"

לבן הבכור נודעת חשיבות יתירה והוא נוטל פי שנים בירושה שהרי הוא אשר עשה אותו בראשונה לאב.

הוא הדין גם בבני ישראל שעשו את השי"ת לאבי העולם בהפיצם את האמונה בו בכוחו ובהשגחתו. (משך חכמה)

"תכבד העבודה על האנשים"

יש להקשות מדוע לא נתן להם תבן כדי להכביד עליהם, עדיף היה לתת להם תבן ולהגדיל את מתכונת הלבנים כדי שתהיה גם הכבדה וגם תועלת. אלא ביאור הדברים שפרעה רצה להרבות מחלוקת בישראל וידע כי בזה שיחפשו כולם תבן יבואו לידי מריבה

ומחלוקת, מי זכה בתבן ראשון, ומתוך שיהיו במחלוקת תתעכב הגאולה, שהגאולה באה רק מכח אחדותו של העם. (מאמרי ישראל)

הליכות והלכות

מקצת דיני טבילת כלים

בפרשת מטות ונושאנו קוראים שלאחר מלחמת מדין שאלעזר הכהן ציוה את בני ישראל דיני הגעלת כלים, והוסיף אך במי נדה "יתחטא" ולמדו משם מים שנידה טובלת בהם דהינו מקוה נחלקו הפוסקים אם זה רק רמז או שזה מצוה מהתורה ממש. בכל אופן אסור להשתמש בכלי לפני הטבילה במקוה אפילו שימוש זמני חד פעמי.

תקצר היריעה לפרט כל דינים אלו ונסה לעמוד על עיקרם:

חומר הכלים: כלים העשויים ממתכת כגון ברזל, זהב, כסף, וכדו' חייבים טבילה מהתורה. כלי זכוכית, דורלקס, פיירקס, קורל, ארקפול חייבים בטבילה מדרבנן. כלי עץ, עצם, אבן, או חרס רגיל לא מצופה פטורים לגמרי. כלי פלסטיק או ניילון נחלקו הפוסקים ונהגו להקל בזה ולא לטובלם. כלי אמאיל יטבול בלא ברכה. וכן כלי חרס מצופה במתכת או זכוכית כגון פורצילין יטבול בלי ברכה.

סוגי הכלים: חייב טבילה הוא רק לכלי סעודה וכן כלים שמכניס על ידם סעודה ישירות ולא כלים שצריכים לאחר השימוש בהם עוד פעולה כגון: מחבתות, סכינים, וצלחות כל אלו טעונים טבילה עם ברכה אבל סכין של שחיטה כלים שלשין בצק, מערוך לבצק (ממתכת) כל כלים אלו כיון שצריך לאחר השימוש בהם עוד פעולה של בישול ולכן טעונים טבילה בלי ברכה.

צינצנות שמאכסנים בהם אוכל ישירות אבל לא אוכלים ישירות מהם כגון צינצנות לסוכר לקפה וכדו' חייבים טבילה אבל בלי ברכה אבל אם מאחסן בזה רק דברים סגורים עם אריות פטור לגמרי וכן כלי נוי שמונחים רק ליופי בלבד פטורים מטבילה.

בעלות הכלים: כלי שמוצא ע"י גוי או במפעל ששייך לגוי (אפילו פועלים יהודים) טעון טבילה עם ברכה.

וכלים שמוצאים על ידי יהודי או על ידי מפעל ששייך ליהודי אפילו יש לו פועלים גויים אין טעון טבילה. (ויש שהחמירו לטבול בלי ברכה).

וכלים שמוצאים במפעל שיש בו שותפות של יהודי וגוי ביחד נחלקו הפוסקים ויטבול בלי ברכה.

כלים שעשויים על ידי מפעל יהודי שבעליו יהודים והמוצר נמכר לגוי והוא קונה מהגוי את הכלי כגון חנויות בחוץ לארץ ששייכים לגויים אפילו כלים תוצרת הארץ חייבים טבילה עם ברכה.

כלים חד פעמיים כגון תבניות אלומיניום שנעשו לשימוש חד פעמי אם משתמש באמת רק חד פעמי אין טעון טבילה אבל אם משתמש הרבה פעמים בזה (כגון שימוש באוכל קר) נחלקו הפוסקים ויש שחייבו טבילה בלי ברכה ויש שפטרו.

וכן כלי אריזה כגון צנצנת קפה או בקבוקי שתיה שרוצה להשתמש לאחר שרוקן אותם גם בזה נחלקו הפוסקים ומצריכים טבילה בלי ברכה ויש שפטרו גם בזה אבל ודאי שאין צריך לרוקן את התכולה המקורית מיד אלא משתמש כדרכו עד שיגמר.

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקה טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הבנים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

ורק התורה מעניקה לנו את האפשרות הנהדרת הזו להיות שמחים ושלווים בכל עת ובכל מצב. חיי טהרה וקדושה מביאים בכנפיהם עשרה קבין של אושר ושמחת חיים טבעית ופשוטה. רק היא, תורת א-ל, מחכת את ההוגה בה והמתדפק בשעריה, לשים את עיקר מעייניו על הרוח ולבוז לכל החורג מהמסגרת הרוחנית.

אדם הנמצא מהעבר השני של המתרס, אינו מסוגל להבין זאת, כי לא טעם טעמה של תורה מעודו. לך והסבר לאחד שלא טעם סופגניה מעודו, כמה מתוקה היא, הם אינם מבינים כיצד משפחה בת עשר נפשות דרה בדירה בת שני חדרים, כשמכל פינה זורחת השלווה במלוא עצמתה, ופניהם של כל בני הבית, מפיקים עדנה וצהלה שאין כמותן, בעוד שהם עם ילדם היחיד מתגוררים בקוטג' מפואר, ובחנייה הפרטית חונות שתי מכוניות או יותר – ועם כל זה לא תמצא את יישוב הדעת בשכונתם ובלבם.

(טובך יביעו עמי קפת, קפט)

הוא התחיל למשש אבן אחר אבן, עד שאחת מהן התרופפה ונפתח לפניו חלון גדול, ברם, עדיין לא יכול היה לצאת, ומפאת הגובה הרב. והתבונן רבינו גרשום שוב והסיק בדעתו שאשתו בוודאי תסמוך על חוכמתו ותבוא אל סביבות המגדל למרות הסיכויים הקלושים שיוכל להמלט משם, גם בכך הפליא מוחו לעשות ואכן בערב גילה שאשתו הגיעה למגדל.

הרעיון שהמציא כדי להשתלשל למטה – היה גאוני לכשעצמו, אך יותר מכל הוכיח את השלווה הגדולה שהיתה נסוכה עליו ולא נטשתו כל אותה עת.

הוא צוה עליה, שתביא תולעת משי, וחרק ("גיוק") שירדוף אחריה לאחר מכן תשלח את התולעת על חומת המגדל ואת החרק אחריה, התולעת תנוס מפניו, וממילא תיארג לאט לאט שכבה דקה של חוטים, ואז תקשור הרבנית לחוט המשי חבל קצת יותר עבה, ולחבל הזה תקשור חוט עוד יותר עבה, עד שלבסוף יגיע אליו למעלה, אל הפתח, חבל שיוכל לקשור בו את עצמו.

וכן היה, ההמצאה פעלה כפי שתוכנן.

המעשה הזה אירע כשנשא רבינו גרשום אשה שניה, והראשונה הלשינה עליו, וכשנימלט מכלאו והגיע למדינה אחרת, תקן את החדר"ג המפורסם שלא ישא איש שתי נשים. לא היינו נזקקים למעשה זה, אלמלא מוסר ההשכל העצום המשתקף ממנו, עד כמה מעניקה שמחת החיים האמיתית – הבאה כמובן רק על ידי לימוד תורה – מלוא חפניים של יישוב הדעת ומנוחת הנפש אף בשעות גורליות ביותר.

כל בר-דעת מבין שלא תיתכן מציאות כזו המסופרת לעיל באדם שלא זכה מימיו לצלילות הדעת, כי באותם רגעים קשים דעתו מיטרפת עליו יותר ויותר, עד שאם בזמן רגיל הוא עוד מסוגל לחשוב קצת, הרי שבשעות טרופות שכאלו, מדובר במשימה בלתי אפשרית בעליל.

"וראך ושמח בלבוי"
(ד, יד)
במסכת ברכות (דף לא:) אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי, אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז שנאמר (תהלים קכ"ו) "אז ימלא שחוק פיננו" וכו', אמרו עליו על ריש לקיש, שממיו לא מלא שחוק פיו בעוה"ז מכי שמעה מר' יוחנן רביה.

לפי"ז אפשר לפרש, שהקבי"ה אמר למשה, יתכן שאהרן לא ימלא פיו משמחה ברגע שיפגוש אותך, אבל אל תחשוב שאיננו שמח אותך, שמחתו תהיה גדולה אבל השמחה תהיה רק בלבנו, מפני שעם ישראל נמצא בשעבוד קשה ובצער רב, לכן עוצר אהרן השמחה בלבנו ולא ממלא שחוק פיו.

(פרחי שושנה)

מעשי חכמים

חכמים של גדולי ישראל

סיפור על רבנו גרשום מאור הגולה, אשר כתוצאה ממלשינות כלא אותו המלך במבצר, מבלי לתת אפשרות להמתיק את דינו.

מבצר זה היה בנוי באופן שמן הנמנע המוחלט להמלט ממנו. גובהו היה עצום, וללא חלונות מצדדיו. שומרי המבצר היו מכניסים את האסיר למעלה ונועלים את הפתח, ולא היו נותנים לו אוכל ומשקה עד שהיה מת ברעב ולאחר שבוע באו להוציא את גופתו.

וכשכלאו באותו מבצר את רבינו גרשום לא איבד אף לרגע את שלוותו ומנוחת נפשו והתיישב בדעתו להתבונן כיצד יוכל להמלט, מוחו הגאוני 'אמר' לו, שהמנהדס אשר תכנן את הבנין, חשש אולי הוא עצמו ייכלא כאן אי פעם ובוודאי השאיר לו פתח מסויים ולא גילה זאת אפילו למלך.

הילולא דצדיקא

תפילין ופזוזות
הגיע מלאי חדש של תפילין ומוזות מהודרים להזמנות ניתן להתקשר
845.352.7474

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו
רחל בת שרה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
כו סבת	כה סבת	כד סבת	כג סבת	כב סבת	כא סבת	כ סבת
רבי שלמה מזוז מח"ס כרם שלמה שקיעה 4:53	רבי אליהו אליעזר דמלר מח"ס מכתב מאליהו	רבי שניאור זלמן מלאדי בעל התניא רבי נפתלי הבהן בעל סמיכת חכמים	רבי אברהם פלאג'י מח"ס יען אברהם רבי יצחק זקניה אזולאי אביו של ה"חיד"א רבי מרדכי גיפטר כמלון		רבי יוסף רביעי ראש ישיבת מנחת יהודה	רבי יעקב אביחצירא אביר יעקב רבי משה בן מימון הרמב"ם שקיעה 4:47

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה